16. Франко І. План викладів історії літератури руської. Спеціальні курси. Мотиви // Франко І. Зібрання творів у 50 т. / Іван Франко. – Т. 1-50. – К. : Наукова думка, 1976 – 1986. Т. 41. – С. 37.

Стаття надійшла до редакції 14 грудня 2012 року

УДК 811.161.1+811.161.2'37

Людмила Довбня, Тамара Товкайло
(м. Переяслав-Хмельницький)

СЕМАНТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАСЛОВ'ЯНСЬКИХ ЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ НАЗВ РОСЛИН І ЇХ ЧАСТИН В УКРАЇНСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ

У статті аналізуються семантичні зміни п'яти праслов'янських за походженням лексем української мови в зіставленні з російськими, які презентують тематичну групу «Назви рослин та їх частин» зі списку, запропонованого американським мовознавцем М. Сводешем. Акцентується увага на основних семантичних процесах, що є регулярними і продуктивними в межах описаної лексики, – метафоризації та метонімізації. Зіставляються наслідки історико-семантичних змін досліджуваних іменників у сучасних українській та російській мовах.

Ключові слова: *праслов'янські лексеми, семантичні зміни, тематична група, метафоризація, метонімізація, семантична структура.*

В статье анализируются семантические изменения пяти общеславянских по происхождению лексем украинского языка в сопоставлении с русским, представляющих тематическую группу «Названия растений и их частей» из списка, предложенного американским языковедом М. Сводешем. Акцентируется внимание на основных семантических процессах, являющихся регулярными и продуктивными в пределах описанной лексики, – метафоризации и метонимизации. Сопоставляются результаты историко-семантических изменений исследуемых имен существительных в современных украинском и русском языках.

Ключевые слова: *общеславянские лексемы, семантические изменения, тематическая группа, метафоризация, метонимизация, семантическая структура.*

The article analyzes the semantic changes in five Slavonic origin lexemes in Ukrainian language and compares them to the Russian lexemes that present the thematic group «names of plants and their parts» from a list provided by American linguist M. Swadesh. The basic semantic processes that are regular and productive within the described vocabulary are emphasized, – metaphorisation and metonymisation. The effects of historical and semantic changes of analyzed nouns in modern Ukrainian and Russian languages are compared.

Keywords: *Slavonic lexemes, semantic changes, thematic group, metaphorisation, metonymisation, semantic structure.*

У сучасному мовознавстві значна увага приділяється питанням семасіології – як описової, так і історичної. З-поміж обширу проблем, які були об'єктом наукових інтересів українських та російських дослідників (О.О. Потебні, В.В. Виноградова, Л.В. Щерби, В.М. Русанівського, О.О. Тараненка, М.П. Кочергана та ін.), варто виділити питання семантичної трансформації праслов'янських за походженням слів в українській мові в їх співвіднесеності з генетично спорідненими російськими лексемами. В аспекті трансформаційних змін слів, що сягають одного архетипу, М. П. Кочерганом досліджено природу міжмовних омонімів, гомогенних за походженням. Особливої ж уваги потребують слова основного лексичного фонду української та російської мов, які в процесі свого історичного розвитку зазнали значних семантичних змін, викликаних екстра- та інтралінгвістичними чинниками. Незважаючи на близьку спорідненість мов, ці зміни далеко не завжди є ідентичними.

Аналіз значень слів, що є назвами понять зі списку М. Сводеша [10], [11], дає змогу визначити спільні закономірності розвитку семантичних систем споріднених мов і відмінності, зумовлені національно-культурним компонентом у семантичних структурах номінативних одиниць. Визначення характеру і ступеня семантичної співвіднесеності слів, що сягають одного архетипу і функціонують у лексичних системах різних мов, має важливе значення для глибшого осмислення семантичних структур слів української та російської мов, чим, власне, й зумовлюється актуальність цього дослідження.

Мета статті – простежити, як у процесі історичного розвитку в близькоспоріднених українській та російській мовах трансформувалася семантика праслов'янських іменників на позначення назв рослин та їх частин, а також з'ясувати найзагальніші закономірності становлення сучасних лексико-семантичних варіантів. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань:

– дослідити процес формування семантичних структур лексем зі списку М. Сводеша на позначення назв рослин і їх частин в українській та російській мовах;
– встановити закономірності їхнього розвитку;
– визначити спільне та відмінне в семантичній еволюції зазначених лексем в українській та російській мовах.

Виклад основного матеріалу. Праслов'янські іменники, які позначають поняття, відібрані М. Сводешем, об'єднуються в сім тематичних груп. «Відбиваючи певним чином ті чи інші «відрізки дійсності», слова… зв'язані між собою, як взаємообумовлені і явища самої дійсності, що відображаються за допомогою слів. Завдяки цим «позамовним» зв'язкам слова об'єднуються в групи, які можна назвати тематичними [13, с. 13]». Аналізуючи зміни значень слів у різних мовах, дослідники звертали увагу на їх системний характер. «М. М. Покровський, Л. В. Щерба, В.В. Виноградов підкреслювали, що подібно змінюються значення слів, які належать до однієї поняттєвої сфери. Ця закономірність знайшла відображення в законі Шперберга, згідно з яким слова, що належать до однієї поняттєвої сфери і передають важливі для суспільства ідеї, зазнають подібних семантичних змін [12, с. 9]».

Найчисленнішою тематичною групою понять, які виділяє М. Сводеш, є назви частин тіла людини і тварин (*серце / сердце, ніс / нос, рука / рука, перо / перо, груди / грудь, коліно / колено, нога / нога, зуб / зуб, волос / волос, брухо / брюхо, голова / голова, кість (кістка) / кость, рот / рот, ріг / рог, кіготь / коготь, печінка / печень, око / око, діал. кожа / кожа, язик / язык, вухо / ухо, шия / шея, хвіст / хвост*); до них приєднується іменник *кров / кровь* (про походження цих слів та розвиток їх прасл. ЛСВ див.: 2, с. 505–509). Серед відібраних М. Сводешем понять є такі, що утворюють інші

тематичні групи: назви рослин та їх частин (*лист / лист, дерево / дерево, сім'я / семя, корінь / корень, кора / кора*); назви деяких тварин (*птиця (птах) / птиця, воша / вошь, риба / рыба, пес / пес*); назви предметів, речовин та явищ (*попіл / пепел, вода / вода, дощ / дождь, дим / дым, вогонь / огонь, ніч / ночь, камінь / камень, земля / земля, гора / гора, дорога / дорога, діал. оболок / облако*); назви деяких продуктів харчування (*м'ясо / мясо, жир / жир, яйце / яйцо*); назви небесних світил (*луна / луна, сонце / солнце, діал. звіздар / звезда*); деякі узагальнені назви людей (*чоловік / человек, муж / муж, діал. жона / жена*) та іменник *ім'я / имя*, що умовно приєднуються до них.

До складу тематичної групи «Назви рослин та їх частин» входять п'ять слів на позначення понять М. Сводеша: *лист / лист, дерево / дерево, сім'я / семя, корінь / корень, кора / кора*. У межах групи слів, які означають назви рослинного світу, неможливо вичленувати якісь семантичні теми, що могли б утілюватися в конкретні семи значень кожного слова. Тут спостерігається інша закономірність: семантична аналогія в межах кожної окремої лексичної одиниці. Вона яскраво виявляється при формуванні метафоричних семем. Зокрема, в історії іменника *кора / кора*, який походить від прасл. kora «тверда оболонка (перш за все – дерева); шкаралупа; шкірка [14, т. III, с. 9]», вирішальну роль відіграє семантичний елемент «зовнішня частина» і сема «твердість». Асоціації, викликані ними, призводять до відокремлення сучасних російських метафоричних значень «тверда оболонка, шкаралупа, шкірка деяких плодів», «затверділий верхній шар чого-небудь», «щось зовнішнє, оболонка, під якою прихована якась суть [16, т. V, с. 1406–1407]». У словнику української мови в 11-ти томах вони представлені недиференційовано «верхня тверда оболонка [19, т IV, с. 284]». Іменник *кора / кора* в давньоукраїнській та староукраїнський / староросійський періоди не зазнає семантичної трансформації. На всіх етапах функціонування (у тому числі й на сучасному) основним значенням виступає праслов'янське.

Іменник *лист / лист* (< прасл. listъ «лист рослини; кусок тонкого матеріалу») [14, т. III, с. 244], диференціація якого спостерігається ще в праслов'янську епоху, має одну універсальну

сему «плоский», яка сприяє розвитку всіх його метафоричних семем: давньоросійської «листок у книзі [17, т. VIII, с. 239]», староросійської і староукраїнської «окремий лист паперу з рукописним або надрукованим текстом, зображенням [там само; 18, т. I, с. 548]»; семема «комаха, фізма, філія, схожа на сухий листок дерева [13, т II, с. 255]», яка виникає в період формування російської національної мови, а також сучасні українська та російська «пекельня», «тонкий і плоский кусок або шар якогось матеріалу (паперу, металу, фанери) [19, т. IV, с. 491; 16, т. VI, с. 253–254]». Останній ЛСВ у російських лексикографічних виданнях інтерпретується як одне із вторинних значень іменника *лист*, а в українських – як основне значення слова-омоніма *лист*. Така їх інтерпретація повністю виправдана, оскільки в російській мові етимологічно первинний і останній похідний ЛСВ менш віддалені один від одного, ніж в українській. В українській отримує розвиток ціла низка проміжних метонімічних семем, які віддаляють вихідне значення від його похідних. До них належать староукраїнські семеми «письмовий документ юридичного характеру; грамота», «письмове повідомлення», «письмове звернення до певної групи людей [18, т. I, с. 547–548]», в основі творення яких лежить просторова суміжність. До речі, ці семеми функціонують і в староросійській мові, але у процесі історичного розвитку слова вони виявляються менш стійкими і поступово втрачаються.

Розвиток і функціонування метонімічних ЛСВ в українській мові призводить до створення їх розгалуженої системи, що сприяє поступовому віддаленню первинного значення від наступних похідних у семантичному ланцюжку. Поступово слово втрачає етимологічні зв’язки, незважаючи на збереження проміжних ланок. Така велика кількість семем призводить до розпаду полісемії й утворення омонімії.

Починаючи з епохи формування російської національної мови, іменник *лист* «письмове повідомлення» поступово виходить із вжитку. Паралельно з ним функціонує іменник *письмо* (як процес), який при метонімізації (процес – його результат) починає активно вживатися у значенні «письмовий документ».

Крім указаних значень, у семантичній структурі слова *лист* в українській мові має місце ЛСВ «одна з фігур гри в містечка» (спорт.) [там само], який є метафоричним утворенням від етимологічно первинного; у його основі лежить сема «плоский». Він не має російського еквівалента в межах семантичної структури іменника *лист*. Йому відповідає один із похідних ЛСВ слова *письмо*.

Виключно метафоричні перетворення лежать в основі становлення семантичної структури іменника *корінь / корень* в українській та російській мовах. Розвиткові його похідних ЛСВ сприяють семи «основа» та «важливість», актуальність яких спостерігається в праслов'янський період. Уже в цей час іменник *korę, крім основного значення «корінь рослини», може функціонувати з похідними (метафоричними) значеннями «нижня частина, основа», «початок, джерело», «рід. покоління» [14, т. III, с. 24], які успадкувалися сучасними семантичними структурами цього іменника. До давньоукраїнських утворень належить метафорична семема «нерв» [20, т. I, с. 1293], в основі творення якої – спільна сема «важливість». Диференціація значень іменника *корінь / корень* спостерігається і в староросійську епоху [17, т. VII, с. 310–311], коли від основного ЛСВ шляхом радіальних метафоричних відношень відокремлюються похідні семеми: «засновник чого-небудь» (сема «початок»); «нащадок, нащадки» (семантичний елемент «основна частина єдиного організму»); «корінь (волосся, зубів, ріг і т.д.)», «корінець книги» (сема «основа»). Не повністю відбиває випадки функціонування цього слова ССУМ; у ньому наводяться лише дві семеми: «рід» та «початок роду» [18, т. I, с. 496–497].

Усі названі вище значення досліджуваного іменника (за винятком ЛСВ «нерв») успадковані українською та російською мовами. Крім них, у сучасних семантичних структурах слів *корінь / корень* в обох мовах мають місце відносно нові ЛСВ: «головна причина чого-небудь» та «основна частина слова (без афіксів), яка виражає основне лексичне значення і не членується на морфеми» (грам) [19, т. IV, с. 293; 16, т. V, с. 1421–1422]. Вони утворюються при спільності семи «основа». Можливо, ця сема сприяє

розвиткові математичного термінологічного значення «величина, яка при піднесенні до степеня дає дане число» [там само]. Однак існує припущення, що воно не є результатом трансформації ЛСВ даного іменника, а становить собою запозичення з російської мови. У свою чергу «рос. корень (мат.) (із XVII ст.) є калькою латинського наукового терміна radix «корінь, підземна частина рослини» [14, т. III, с. 25]. У мові-джерелі це значення за походженням є метафоричним.

У семантичній еволюції іменника *корінь / корень* спостерігається диференціація значень, яка пояснюється різними метафоричними асоціаціями. Більшість давніх семем успадкована сучасними українською та російською мовами. Семеми, утворені в XVII – XX ст., також у двох мовах збігаються. Збереження праслов'янського значення цього слова супроводжується виникненням радіальної полісемії.

Значення «джерело чого-небудь, причина якогось явища» має місце і в семантичній структурі іменника *сім'я / семя* (< прасл. sěmę «те, що сіють») [22, т. III, с. 600]. Подібне явище відзначалося в лінгвістичній літературі: «Нова сполучуваність слова – це збагачення його форми, а отже, й потенційне джерело розвитку нового значення. У якому напрямі будуть розвиватися нові значення в кожному конкретному слові, складно передбачити. Оскільки внутрішні процеси розвитку мови відбуваються спонтанно, то можна допустити, що два несинонімічні слова внаслідок розвитку в них нових значень можуть зближатися між собою. Якщо, наприклад, множина значень слова A {a, b, c, d} і множина значень слова B {f, g, h, i} поповнюється спільним значенням e, то семантична структура обох слів перехрещується: у значенні e обидва слова можуть взаємозамінюватися [6, с. 668]». У значенні «джерело чого-небудь, причина якогось явища» іменники *корінь / корень* і *сім'я / семя* виступають синонімами. В основі розвитку вказаної семеми у структурі слова *сім'я / семя* – спільні семи «початок», «причина». Однак в історії похідних (у більшості випадків – метафоричних) ЛСВ цього слова вказана сема не домінує. Визначальну роль тут відіграє сема «життєздатність», яка дає початок творенню багатьох семем від

давньої до сучасної епохи. На її фоні оформлюються давньоукраїнські метафоричні значення «речовина, яка містить у собі тваринний зародок», «зародок, початок»: «Ноеви ковьчегъ порѫченъ бысть, ковьчегъ и мира въторааго сѣмена [21, т. III, с. 894–895]». Тут же наводиться семема «рід, потомство»: «Отъ сѣмене Давыдова и отъ Вифлеомьскаго градьца, идеже бѣ Давыд, придеть Х҃съ» [там само], яку можна вважати метафоричним утворенням (спільна сема «походження»), вихідним для якого, можливо, є метонімічний (причина – наслідок) ЛСВ «організм рослини, її плоди». Він не фіксується лексикографічними виданнями, але без нього було б неможливим утворення значення «рід, потомство» [там само, т. III, с. 894–895]. При перенесенні з фізичної сфери в духовну на основі спільної семи «походження» в даного слова розвивається давнє метафоричне значення «послідовники» [там само].

Давні ЛСВ послужили основою функціонування слова *сім'я / семя* в наступні епохи. Усі вони (у тому числі й основне (праслов'янське) значення) успадковані його сучасними семантичними структурами в українській та російській мовах. Новими утвореннями в обох мовах є значення «дрібні плоди рослин, які використовують для посадки» та «сперма» [20, т. IX, с. 224; 17, т. XIII, с. 639–641]. Крім них, в українській мові аналізоване слово має дві семеми, відповідники яким не отримали розвитку в російській мові. Це ЛСВ «зернята соняшника, гарбуза, що вживаються як ласощі [20, т. IX, с. 224]»; у російській мові воно передається словом *семечки*, а в українській найчастіше – *насіння*, інколи – сім'я. Другий специфічно український ЛСВ – «насіння конопель» [там само].

У межах тематичної групи «Назви рослин та їх частин» лише іменник *дерево / дерево* зазнає помітного впливу метонімічних процесів. Він бере початок прасл. *dervo зі значенням, близьким до сучасного основного. Давнішні зв'язки до кінця не встановлені. Одні лінгвісти вбачають зв'язок цього слова з і.-є. коренем *der- «драти» [15, т. II, с. 36-37], інші встановлюють спорідненість із *dereu̯o «рослина» [16, т. I, с. 218]. Сучасному *дерево* відповідають

литовське dervà «сосна», darva «смола», кімрське derwen «дуб», авестійське dauru «дерево», ірландське derucc «жолудь» [22, т. I, с. 502].

У давньоукраїнській мові цей іменник уживається тільки в праслов'янському значенні, але поряд із ним функціонує його церковнослов'янський еквівалент *древо* з яскраво вираженою системою похідних (метонімічних) семем: «виріб із дерева», «дошка», «дрова» [21, т. I, с. 734], що формуються за моделлю «сировина – виріб». Поступово східнослов'янський іменник *дерево* починає вбирати (розвивати) метонімічні ЛСВ, властиві церковнослов'янській лексемі. У староросійську епоху воно, крім основного, набуває значень: «деревина як сировина», «обрубок дерева, колода, палка», «древко» [18, т. IV, с. 221]. Аналогічне їм «будівельний ліс» [19, т. I, с. 294] формується у староукраїнський період. Усі названі семеми з певним ступенем узагальнення успадковані семантичними структурами слова *дерево* в сучасних українській та російській мовах. До його семантичної структури, крім основного значення «багаторічна рослина з твердим стовбуром і гілками, що утворюють крону», входять метонімічне «деревина, яка використовується для будівництва та для різних виробів» (сировина – виріб) і метафоричне «безсердечна, нерозумна людина» [20, т. II, с. 242; 17, т. III, с. 712–714] (спільна сема «твердість», потенційна для останнього). Результати трансформації значень слова *дерево / дерево* в обох мовах збігається.

Отже, здійснивши семантичний аналіз лексем, слід вказати, що аналогія в межах тематичної групи «Назви рослин та їх частин» проявляється в розвитку ЛСВ одного слова за певною моделлю (у більшості випадків – метафоричною, рідше – метонімічною). Похідні ЛСВ слів, що входять до складу вказаної групи, не утворюють певної тематичної групи. Це можуть бути назви соціальних явищ і відношень, наукових термінів, а також деяких предметів побуту.

У результаті семантичної трансформації слів на позначення назв рослин та їх частин утворюється, як правило, радіальна полісемія; рідше вона супроводжується ланцюжковою.

Семантичні зміни в межах цієї групи полягають у розвитку систем похідних семем слів, які успадковують праслов'янське значення як основне. Його збіг в українській та російській мовах властивий усім п'яти іменникам. Абсолютний збіг похідних значень спостерігається в іменників *кора / кора*, *корінь / корень* та *дерево / дерево*. Незначні розходження вторинних значень в українській та російській мовах мають місце у структурі слова *сім'я / семя.* Найістотніші розбіжності похідних ЛСВ відмічаються у слові *лист / лист*, де в російській мові випадає цілий ланцюжок значень, що передається іменником *письмо*.

Перспективи подальших досліджень полягають у залученні до компаративного семантичного аналізу нових тематичних груп слів, у тому числі й таких, що належать до різних лексико-граматичних розрядів, з метою об'єктивного визначення ролі та принципів дії метафоризації й метонімізації, а також для з'ясування спільного й відмінного в семантичних системах споріднених мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. В. Об изучении общего лексического фонда в структурах славянских языков / В. В. Виноградов // Избранные труды. Лексикология и лексикография / Виноградов В. В. – М. : Наука, 1977. – С. 43–46.
2. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / ред. О. С. Мельничук. – К. : Наукова думка, 1966. – 596 с.
3. Довбня І. П. Поняття еволюції і динаміки в контексті історичного розвитку мов / І. П. Довбня // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : [зб. наук. праць] / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : Логос, 2008. – Вип. 14. – С. 178–187.
4. Довбня Л. Напрями семантичних трансформацій праслов'янських іменників і прикметників (на матеріалі української та російської мов) / Л. Довбня // Теоретична і дидактична філологія : [зб. наук. праць]. – Переяслав-Хмельницький : СКД, 2009. – Вип. 6. – С. 36–43.

5. Довбня Л. Семантична еволюція праслов'янських лексем на позначення форм і величин в українській та російській мовах / Л. Е. Довбня, Т. І. Товкайло // Семантика мови і тексту : матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний ун-т імені Василя Стефаника, 2012. – С. 166–168.
6. Історія української мови. Лексика і фразеологія / відп. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наукова думка, 1983. – 743 с.
7. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: [підручник] / Кочерган М. П. – К. : Академія, 2010. – 464 с.
8. Кочерган М. П. Слово і контекст : [монографія] / Кочерган М. П. – Львів : Вища школа, 1980. – 183 с.
9. Мартиросян Л. І. Вивчення семантики слова в аспекті слов'янської культурної традиції [Електронний ресурс] / Л. І. Мартиросян. – Режим доступу до публікації : http://www.pshyh.kiev.ua
10. Сводеш М. К вопросу о повышении точности в лексикостатистическом датировании / М. Сводеш // Новое в лингвистике. – М., 1960. – Вып. I. – С. 53–87.
11. Сводеш М. Лексикостатистическое датирование доисторических этнических контактов / М. Сводеш // Новое в лингвистике, – М., 1960. – Вып. 1. – С. 23–52.
12. Хромых Г. С. Переносные значения в лексических микросистемах (закономерности развития и организации): дис. … кандидата филол. наук : 10.02.01. / Галина Сергеевна Хромых. – Воронеж, 1979. – 177 с.
13. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики / Шмелев Д. Н. – М. : Наука, 1973. – 280 с.

Використані лексикографічні видання

1. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка в 4-х томах / Даль В. И. – М. : Русский язык, 1989–1991.
2. Етимологічний словник української мови : [в 7 т.] / ред. О. С. Мельничук. – К. : Наукова думка, 1982–2012.
3. Преображенский А. Г. Этимологический словарь русского языка : [в 2 т.] / Преображенский А. Г. – М. : ГИС, 1959.

4. Словарь современного русского литературного языка : [в 17 т.] / под ред. В. И. Чернышева. – М. – Л. : АН СССР, 1950–1965.
5. Словарь русского языка XI – XVII веков. Вып. I–17. – М. : Наука, 1975–1991.
6. Словник староукраїнської мови XIV – XV ст. : [в 2 т.] / ред. Л. Л. Гумецька – К. : Наукова думка, 1977–1978.
7. Словник української мови : [в 11 т.]. – К. : Наукова думка, 1970–1980.
8. Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка : [в 3 т.] / Срезневский И. И. – М. : ГИС, 1958.
9. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка : [в 4 т.] / Макс Фасмер. – М. : Прогресс, 1986–1987.

Стаття надійшла до редакції 20 грудня 2012 року

УДК 821.161.2-3.09

Катерина Каплюк
(м. Переяслав-Хмельницький)

РОМАН «БИТІ Є. МАКАР» ЛЮКО ДАШВАР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Порушуючи актуальну в літературознавстві проблему зближення масової та елітарної літератури, автор статті зосереджує свою увагу на романі «Биті є. Макар» сучасної української письменниці Люко Дашвар. У публікації визначено головні ознаки сучасної масової літератури за такими критеріями: герой, лексика, фабула, літературна форма та ідея. Також простежено джерела конфліктів у творі та визначено їхню специфіку.

Ключові слова: *роман, масова та елітарна література, постмодерн, герой, конфлікт.*

Затрагивая актуальную в литературоведении проблему сближения массовой и элитарной литературы, автор статьи сосредотачивает свое внимание на романе «Быти е. Макар» современной украинской писательницы